

5. Негневицкая Е. И. Иностранный язык для самых маленьких : вчера, сегодня, завтра / Е.И. Негневицкая // Иностранные языки в школе. – 1987. – №6. – С.57.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
7. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учебное пособие для студентов пед. институтов / Г. И. Щукина. – М. : Просвещение, 1979. – 160 с.
8. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д.Б. Эльконин – М. , 1978. – С. 45.
9. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 559 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Я.Тюхтій, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.П.Грошовенко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

HEALTH-SAVING TECHNOLOGIES AND THEIR USING IN PRIMARY SCHOOL

Y.Tyuhitiy, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті порушується проблема охорони, збереження, зміцнення та відтворення здоров'я підростаючого покоління. Особлива увага акцентується на необхідності запровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес. Обґрунтовано необхідність оволодіння сучасним вчителем початкової школи здоров'язберігаючими технологіями, що є ознакою його професіоналізму.

Ключові слова: система освіти, молодші школярі, здоров'язберігаючі технології.

Abstract. The article raises out the problem of protecting, preserving, strengthening and reproducing the health of the younger generation. Particular attention is paid to the need to introduce health-saving technologies into the educational process. Owning modern teacher of primary school by health-saving technologies is substantiated.

Keywords: education system, younger schoolchildren, health-saving technologies.

За даними Міністерства охорони здоров'я України нині кожна 5 дитина народжується з відхиленнями у стані здоров'я. У 90% школярів діагностуються різні патології. В середовищі підростаючого покоління різко прогресують хронічні хвороби серця, органів зору, гіпертонія, неврози, остеопороз, артрити, ожиріння тощо. Сучасний стан здоров'я населення України актуалізує проблему запровадження здоров'язберігаючих технологій, формування валеологічного типу свідомості підростаючого покоління. Навчальний заклад сьогодні має створити оптимальні умови для збереження та зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу.

За минулі роки змінилися соціально-економічні, екологічні умови проживання населення України. На жаль, збільшилася кількість чинників ризику, що впливають на здоров'я дітей. Серед них - незадовільний стан здоров'я батьків, погіршення якості навколишнього середовища, збільшення числа новонароджених високого соціального і біологічного ризику, неякісні стандарти медичної допомоги, які не забезпечують у повному обсязі необхідні профілактичні заходи та ін. З початком навчання у школі дитина піддається активному впливу нових факторів зовнішнього середовища. Навчальний процес проектується, у більшій мірі, на стан здоров'я молодших школярів, які навчаються без використання оздоровчих заходів.

Реформування системи освіти призвело до різноманіття видів освітніх установ, широкого упровадження педагогічних інновацій, авторських і різних розвиваючих програм, які погіршили умови і режим навчання. Таким чином, на сьогоднішній день школа перетворюється з чинника покликаного охороняти здоров'я дітей, у фактор, що руйнує його. Тривале перебування учнів у стінах навчальних закладів дозволяє ефективно здійснювати

цілеспрямовані масові профілактичні та оздоровчі заходи. Актуальним стає питання використання здоров'язберігаючих технологій. Великий педагог В. Сухомлинський в кількох своїх статтях підкреслював: «Я не боюся ще й ще раз повторити: турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили» [12].

Негативні тенденції у здоров'ї дітей молодшого шкільного віку розглядаються наукою і практикою в контексті причинно-наслідкових чинників: 1) погіршенням матеріального становища в сім'ях; 2) падінням пріоритету дитини в сім'ї; 3) відсутністю механізму впровадження здоров'язберігаючих технологій, принципів здорового способу життя в практику освітніх установ; 4) пануванням навчально-дисциплінарної моделі в повсякденному житті дитини; 5) низьким рівнем знань основ охорони і зміцнення здоров'я, недостатньою гігієнічною культурою дорослого і дитячого населення.

Як справедливо зазначають М. Безруких, В. Безпалько, Т. Бичкова, М. Омельченко, В. Петров та ін. незадовільний стан громадського та особистого здоров'я, стає наслідком багатьох причин. Дослідження вчених засвідчують у цій царині засвідчують вкрай низький стан рівня здоров'я населення нашої держави, недостатню гігієнічну культуру дорослого і дитячого населення.

У науковій літературі досліджено психолого-педагогічні чинники, які впливають на стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку (Б. Ананьєв, І. Бестужев-Лада, П. Блонський, Л. Божович, Л. Виготський, А. Запорожець, В. Ільїн та ін.). До числа несприятливих умов віднесені: перебування і нераціональна організація життєдіяльності дітей; збільшення розумових навантажень за рахунок введення додаткових освітніх занять; відсутність в педагогічних освітніх закладах оптимальних умов, що враховують психофізіологічні особливості дітей різних вікових груп; слабке володіння вчителів, вихователів знаннями по здоров'язберігаючі технології.

Використання здоров'язберігаючих технологій – одне із завдань, від вирішення якого залежить майбутнє людства. Саме від вчителя залежить, чи впаде зерно турботи про своє здоров'я у душу дитини. Здоров'язберігаючі технології є тим містком, що забезпечують умови для комфортного, безпечного росту і розвитку дітей, створюють безпечні умови для перебування і навчання дитини у школі (О. Ващенко, С. Свириденко).

Аналіз класифікацій існуючих здоров'язберігаючих технологій дає можливість виокремити такі їх типи: *здоров'язберігаючі* – технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм, відповідність навчального та фізичного навантажень, можливостям дитини; *оздоровчі* - технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, аромотерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія; *технології навчання здоров'ю* - гігієнічне навчання, формування життєвих навичок, профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання; *виховання культури здоров'я* – виховання в учнів особистих якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я, як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини. Знання, володіння і застосування здоров'язберігаючих технологій є важливою складовою професійної компетентності сучасного педагога.

Здоров'я дітей - головне надбання нації, критерій духовного, політичного та соціально-економічного розвитку суспільства. Молодший шкільний вік є найважливішим етапом у формуванні здоров'я дитини, що забезпечує єдність його фізичного, психічного, духовно-морального та естетичного розвитку. В сучасному суспільстві значимість здоров'я дітей незмірно зростає, що обумовлено цілою низкою чинників.

Напевне, ніхто не сумнівається в тому, що рух має величезне значення в житті дитини. Справді, коли вона рухається – ходить, бігає, стрибає, кидає м'яч, катається на

велосипеді тощо, дихання її прискорюється, серце б'ється частіше, а це означає, що й організм краще працює, активізуються процеси, які сприяють росту і розвитку. Отже, діти відчувають величезну потребу в русі, що є для них засобом пристосування до життя, пізнання навколишнього світу. Завдяки загальному зусиллю вчителів, учнів і батьків щодо здоров'язбереження, завдяки систематичній, послідовній і творчій роботі з організації фізкультхвилинок, динамічних пауз забезпечується достатній рівень функціональної діяльності всіх органів та систем організму дітей на уроці, їхній загальний бадьорий стан.

Уроки у природі. До здоров'язберігаючих технологій відносяться заняття на свіжому повітрі. У природі В. Сухомлинський убачив одвічне джерело дитячого розуму, фантазії та словесної творчості. Великий педагог прагнув, щоб яскраві образи рідної землі живили свідомість дитини впродовж усіх років навчання, щоб закони мислення вперше розкривалися не перед класною дошкою, а серед поля, на лузі, біля річки, в гаю.

У початковій школі кожен навчальний предмет має стати не лише метою навчання, а, насамперед, засобом розвитку і виховання дитини. Це, у свою чергу, вимагає розвивального, діяльнісного характеру організації навчального процесу.

Саме тому відбулися інноваційні процеси у створенні такого уроку, що готував би для життя людину мислячу, людину – діяча.

Для того, щоб змусити дитину мислити, В. Сухомлинський закликав педагогів: «Умійте примусити її дивуватись». Здивувати можна дитину тільки на цікавих уроках – уроках у природі. Вони мають величезний вплив на навчання, виховання і розвиток, залишаючись у пам'яті дітей на все життя. І це тому, що вони відбуваються в іншому спілкуванні з учнями, за інших умов.

Здоров'я дітей - головне надбання нації, критерій духовного, політичного та соціально-економічного розвитку суспільства. Молодший шкільний вік є найважливішим етапом у формуванні здоров'я дитини, що забезпечує єдність його фізичного, психічного, духовно-морального та естетичного розвитку, значною мірою визначає здатність дитини успішно виконувати різні завдання.

Список використаних джерел:

1. Астахова О.В., Тихоплав С.М. Динамічні паузи як один із ефективних методів забезпечення оптимізації рухової активності школяра. – Х.: Вид. група «Основа», - 2011. - №12(269) травень. – с.2-9.
2. Грошовенко О. Особливості вивчення природознавства гіперактивними молодшими школярами / О.П.Грошовенко // Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 85-88.
3. Грошовенко О.П. Особливості використання технології проблемного навчання в процесі засвоєння молодшими школярами курсу природознавства // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 39 / Редкол.: В.І.Шахов (голова) та ін.. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – С. 15-18.
4. Грошовенко О.П. Сучасний стан сформованості у молодших школярів мотивів здорового способу життя // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С. 168-173.
5. Грошовенко О.П. Формування ціннісного ставлення до здоров'я дітей молодшого шкільного віку в процесі вивчення курсу «Основи здоров'я» / О.П.Грошовенко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : Науковий журнал Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка / відповідальний за випуск А.А.Сбруєва. – Суми: СумДПУ, 2012. – № 1 (19). – С. 152-159.
6. Методика вивчення валеології : робочий зошит з методичними матеріалами: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки «Початкова освіта» / упор. О. П. Грошовенко. – Вінниця: ВДПУ, 2011. – 200 с.
7. Кучинський М.В. Фізпауза на уроках української мови//Початкова школа. – 1991. - №10. – с.39-40.
8. Пахальчук Н. Використання оздоровчих технологій у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку / Наталя Пахальчук // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : зб. матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів / за ред. Г.С. Тарасенко. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 42-44.
9. Присяжнюк Л. А. У лабораторії здоров'я : заняття-гра для старших дошкільнят / Л. А. Присяжнюк,

- С. В. Решетник // Дошкільне виховання. – 2015. – № 1. – С. 26-27.
10. Сугак З.К. Година здоров'я//Початкова школа. – 1988. - №10. – с.29.
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори.: В 5-ти томах. – К., 1977. – Т.3. – с.103.
12. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Радянська школа, 1981.
13. Туришева Л.В. Психокорекційні ігри в роботі педагога. – Х.: ВГ «Основа», - 2007. – 160 с.
14. Уроки в природі. 1-4 класи/уклад. Л.Р.Токотиленко. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 127 с.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – ШЛЯХ ДО ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Д.Харковенко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.В.Колосова, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

PATRIOTIC UPBRINGING FOR YOUNGER SCHOOLCHILDREN IS THE WAY TO LIFE COMPETENCE

D.Kharkovenko, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація:** У статті проаналізовані провідні історико-педагогічні ідеї та обґрунтовано теоретичні основи проблеми патріотичного виховання молодших школярів. Автор акцентує на побудові виховної роботи з формування патріотизму шляхом інтеграції змісту початкової освіти.*

***Ключові слова:** патріотизм, патріотичне виховання, молодші школярі, патріотична свідомість, інтеграція.*

***Abstract.** The article analyzes the leading historical and pedagogical ideas and substantiates the theoretical foundations of the problem of patriotic upbringing of younger pupils. The author focuses on the construction of upbringing work on the formation of patriotism through the integration of the content of primary education.*

***Keywords:** patriotism, patriotic upbringing, younger schoolchildren, patriotic consciousness, integration.*

У сучасній Україні тема патріотизму стала однією з найдискусійніших. Вона широко і неоднозначно осмислюється: від дискредитації патріотизму як джерела деструктивності й конфліктогенності з фашистським і расистським ухилом до закликів єднання українського народу навколо ідей національної диктатури. Вже сьогодні Україна повинна стати загальним надбанням усіх народів, що проживають на її території, які усвідомлюють важливість суспільної консолідації й громадської злагоди, недопущення руйнівних наслідків політичних конфліктів.

Патріотизм у перекладі з грецької означає любов до Батьківщини, відданість своїй Вітчизні. В період античності термін patria «родина» застосовувався до рідного міста-держави (полісу), але не до ширших спільнот (таких як «Еллада»). У Римській імперії патріотизм існував у вигляді місцевого «полісного» патріотизму і імперського патріотизму. В епоху Середньовіччя з появою монархії термін «патріотизм» втратив актуальність і знову набув нових обрисів у період Нового часу. В епоху американської та французької буржуазних революцій поняття «патріотизм» було тотожне поняттю «націоналізм», у зазначений період поняття «патріот» було синонімом поняття «революціонер». Символами цього революційного патріотизму є «Декларація незалежності» і «Марсельеза». Героїзм і патріотизм радянського народу знайшли свій яскравий вияв у роки Великої Вітчизняної війни. Патріотизм, дружба народів багатонаціональної країни стали важливим фактором у досягненні перемоги над фашизмом.

У сучасному світі багато країн вже на законодавчому рівні регулюють питання, спрямовані на розвиток патріотизму та національної самосвідомості. Одним із таких законів